

гоненията, ангариитѣ, насилствията, оскърбленията, непрѣстаннитѣ нападки противъ всичко свещено: това е положението на българския народъ прѣзъ цѣли петъ столѣтия подъ турското владичество. Одесеточенъ и изтощенъ, тозъ народъ, при всичко това, можѣ да прѣживѣе своитѣ нечувани злощастия. Отъ начало на това столѣтие (т. е. 1800) на напрѣдъкъ и на свѣтлина, българскиятъ народъ позапочна да се събужда при шума, който ставаше около него, било вслѣдствие на повтарянитѣ руско-турски войни, било вслѣдствие на героическитѣ подвизи, които правѣха сърбитѣ (1804—1815 г.) или, по-послѣ, гърцитѣ (1821—1828 г.), за да придобиятъ отново ствоята независимостъ. Едно голѣмо число българи побързаха да се изселятъ сами и доброволно, като изгнаници, отъ отечеството си, за да идатъ да зематъ и тѣ участие въ тия благородни борби противъ общия неприятель на източнитѣ народи и на тѣхната религия. Но, колкото повече българитѣ, тласкани отъ течението на напрѣдка, което дѣйствува тѣй силно върху съврѣменнитѣ общества, почваха да даватъ знакъ на животъ чрѣзъ учението, чрѣзъ прѣдаването имъ на търговията, чрѣзъ полагаганото имъ трудолюбие да направятъ земитѣ си по-производителни, толкозъ по-много турската тирания върлуваше противъ тѣхъ безмилостно и по единъ неимовѣренъ начинъ. Отъ двадесетъ години насамъ турскитѣ тъмници въ Европа и Азия сѣ прѣпълватъ съ злощастни българи, хвърлени въ тѣхъ по едно просто подозиране, че тѣ обичатъ благосѣстоянието и напрѣдка на отечеството си.

Усилията, които направиха българитѣ прѣзъ тия послѣдни двадесетъ години, за да добиятъ едно свое черковно управление бидоха лукаво експлоатирани отъ турското правителство, за да възбуди страсти отъ омраза и ненавистъ между българитѣ и грѣцкия цариградски патриархъ. *Раздѣляй за да царувашъ*: бѣше лозинката на турското правителство въ всичката тая работа.

* * *

Ние нѣма да говоримъ тука за свирѣпствата, извършени въ България прѣзъ това послѣдно врѣме. Тѣзи свирѣпства знае ги сега всичкиятъ свѣтъ. Европа знае сега всичкия имъ ужасъ, всичкия имъ размѣръ, почти всичкитѣ имъ подробности. Не! Ние се лъжемъ: Европа знае до сега само една часть отъ крвавата драма, която се започна миналия мѣсець май въ България